

Взаємодія судів, правоохоронних органів та експертних установ у справах адміністративної юрисдикції

Роман Сушко

головний судовий експерт, Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5586-2882>,
e-mail: ronboss@ukr.net

Досліджено правові та організаційні аспекти взаємодії судів адміністративної юрисдикції з правоохоронними органами та судово-експертними установами. Особливу увагу приділено принципу офіційного з'ясування обставин справи та ролі спеціальних знань у цьому.

Ключові слова: адміністративне судочинство; судово експертиза; правоохоронні органи; спеціальні знання; доказування.

Interaction Between Courts, Law Enforcement Bodies and Expert Institutions in Matters of Administrative Jurisdiction

Roman Sushko

The article examines the legal and organizational aspects of the interaction of courts of administrative jurisdiction with law enforcement agencies and forensic institutions. Particular attention is paid to the principle of official clarification of the circumstances of the case and the role of specialized knowledge in this.

Keywords: administrative proceedings; forensic examination; law enforcement agencies; special knowledge; evidence.

Ефективність адміністративного судочинства в Україні безпосередньо залежить від якості та оперативності доказової бази. Взаємодія між судами, правоохоронцями та експертами наразі є багаторівневою системою, що базується на засадах сучасної трансформації та процесуальної незалежності [1, с. 14]. Звичайно, далеко не за всіма справами адміністративної юрисдикції виникає потреба у проведенні судових експертиз. Згідно зі ст. 102 Кодексу адміністративного судочинства України [2], суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи призначає експертизу у справі за сукупності таких умов:

- 1) для з'ясування обставин, що мають значення для справи, необхідні спеціальні знання у сфері відмінній від права, без яких встановити відповідні обставини неможливо;
- 2) жодною стороною не наданий висновок експерта з цих самих питань або висновки експертів, надані сторонами, викликають обґрунтовані сумніви щодо їхньої правильності.

Хтось може поставити питання: а де ж тут може бути взаємодія між судами, правоохоронними органами та експертними уста-

новами? Найпростіший приклад: у справі про оскарження припису Державної інспекції архітектури та містобудування щодо знесення самочинного будівництва, суд взаємодіє з експертом для встановлення, чи відповідає об'єкт технічним регламентам. Правоохоронні органи на вимогу суду забезпечують доступ експерта на закриту територію об'єкта, якщо забудовник чинить перешкоди. Другий приклад — під час оскарження рішення ВЛК (Військово-лікарської комісії), суд ініціює судово-медичну експертизу. Взаємодія полягає у витребуванні від правоохоронних органів (наприклад, військової прокуратури) оригіналів медичних журналів та результатів обстежень, які часто мають гриф обмеженого доступу [3, с. 120].

Але часто правоохоронні органи в адміністративному процесі виступають відповідачами, що створює специфічний конфлікт інтересів під час взаємодії. Наприклад, при оскарженні постанови Національної поліції за ст. 124 КУпАП в адміністративному суді, ключовим доказом є відеозапис. Суд взаємодіє з управлінням патрульної поліції для отримання відео з камер «Safe City». У разі виникнення сумнівів у цілісності запису, при-



значається фоноскопична експертиза. Експерт взаємодіє з технічним відділом поліції для отримання метаданих файлу [4, с. 35].

Незважаючи на війну, впровадження нових технологій здійснюється у всіх сферах життя нашої країни. Не стало винятком і взаємодія суб'єктів при проведенні судочинства у справах адміністративної юрисдикції, зокрема кардинально збільшилася швидкість обміну інформацією. Станом на 2026 рік паперове листування між судом та експертною установою намагаються майже повністю замінити електронним документообігом. Якщо раніше листи чекали відправлення в канцелярії, йшли поштою, потім чекали реєстрації, розгляду і т.д., то в сучасних умовах, завдяки системі електронного документообігу експертна установа отримує документ майже миттєво після його реєстрації в судовій установі. Як приклад можна навести, що під час оскарження рішення митниці про коригування митної вартості товарів, суд призначає товарознавчу експертизу. Через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему експерт отримує митні декларації та інвойси від правоохоронного сегмента митниці за лічені хвилини. Це дозволяє провести експертизу за 10—15 днів замість місяців, як це було раніше [5, с. 6].

І все ж таки не потрібно забувати, що суд не просто приймає висновок експерта, а оцінює його в сукупності з іншими доказами. Якщо висновок експерта неповний, викликає сумніви, протирічить іншим матеріалам справи, суд у разі необхідності може призначити декілька експертиз: додаткову або повторну [6]. Крім того, учасник справи має право подати до суду висновок експерта, складений на його замовлення.

Посилення взаємодії судів, правоохоронних органів та експертних установ у справах

адміністративної юрисдикції забезпечується як через прийняття відповідних відомчих інструкцій, проведення спільних нарад, «круглих столів» і т. ін., так і через цифрові інструменти. У разі виникнення «конфлікту інтересів» між сторонами відбувається залучення незалежних (приватних) експертів та міжнародних інституцій для вироблення ефективних алгоритмів дій, що забезпечують належну взаємодію та прийняття об'єктивних рішень. Сподіваємося, що пройшовши непростий шлях, наша держава зможе напрацювати та втілити в життя такі механізми взаємодії між судами, правоохоронними органами та експертними установами у справах адміністративної юрисдикції, які будуть взірцем для всіх країн світу, та вкладатимуться у провідних наукових установах світу як еталонні.

Перелік джерел посилання

1. Берназюк Я. О. Процесуальний статус експерта в адміністративному судочинстві України: теорія та практика. *Вісник Верховного Суду*. 2024. № 4. С. 10—18.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 30.01.2026).
3. Кузьменко О. В. Адміністративне процесуальне право : підручник. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ, 2025. 512 с.
4. Смокович М. І. Ефективність адміністративного судочинства в умовах цифровізації. *Право України*. 2025. № 2. С. 45—58.
5. Пехота В. Г. Загальна теорія судової експертизи : навч. посіб. Харків, 2024. 320 с.
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказ. Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 31.01.2026).